

2016-05-27 Diarienummer: 4.2.5-Å 2016-993

Energimyndigheten
103 33 Stockholm

Tillväxtverkets inspel på framtagandet av en strategi för omställningen till fossilfri transportsektor

Tillväxtverket arbetar för att stärka företagens konkurrenskraft. Det gör myndigheten genom att skapa bättre förutsättningar för företagande och attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas. Tillväxtverkets inspel fokuserar på att lyfta fram näringslivets behov av ett välfungerande och utbyggt transportsystem som kan möta behoven som företagen har av att kunna transportera såväl gods som kunder till och från marknader i övriga delar av världen. Vi har särskilt valt att bemöta följande punkter, identifiera hinder och utmaningar, pågående aktiviteter som behöver beaktas och frågor som kan behövas analyseras vidare.

Näringslivet är beroende av transporter – en viktig utgångspunkt i strategin

Näringslivet är starkt beroende av ett väl fungerande transportsystem. I och med den specialisering som är pågående i näringslivet har även beroendet ökat. Besöksnäringen har en omvänd logik där kunden transporteras till besöksmålet. Utvecklingen vad gäller behovet av transporter ser också ut att öka framöver. Det handlar dels om att möjliggöra för företag att transportera gods, vilket också hela samhället är beroende av, och dels att underlätta och möjliggöra för arbetspendling inom en stad, i en kommun, mellan kommuner och regioner. Även för den delen mellan Sverige och andra delar av världen för att näringslivet ska kunna vara konkurrenskraftigt i en alltmer sammanflätad globalekonomi. Strategin behöver därför ha denna utgångspunkt där fokus bör vara att minska negativa externa effekter som uppstår genom användandet istället för att försöka minska resandet eller möjligheten till det.

Samhällsplaneringens roll för hållbara städer och starka regioner

Storstädernas andel av den totala ekonomin ökar. En stor del av den ekonomiska aktiviteten i den svenska ekonomin är kopplad till städerna och deras omland. Att då möjliggöra för människor och gods att kunna röra sig inom och mellan olika städer i Sverige och omvärlden är viktigt. Med hjälp av en aktiv och framåtsyftande samhällsplanering i staden, kommunen och i regionen kan detta uppnås. Det handlar om att beakta såväl stora flöden av människor och gods som mindre leveranser och korta transportlösningar kopplat till vardagsärenden. Tillväxtverket arbetar för att möjliggöra för regioner och kommuner att utveckla arbetssätt och metoder kopplat till samhällsplaneringen dels för att lyfta fram näringslivets perspektiv dels för att stärka kopplingen mellan planeringsinstrument på lokal och regional nivå. Vi anser att det finns potential att genom bättre samverkan mellan lokal, regional och nationell nivå underlätta rörligheten i staden, kommunen och regionen. Rörlighet som underlättar företags tillgänglighet till efterfrågad arbetskraft och företagens möjligheter att transportera gods. Att fortsätta arbetet med att koppla ihop samhällsplanering med

näringslivsperspektivet i såväl lokala som regionala utvecklingsstrategier ser vi som naturligt. Även att stärka kopplingen mellan den fysiska planeringen på lokal nivå med den ekonomiska planeringen på regional nivå behöver även fortsättningsvis stimuleras och bör lyftas fram som ett verktyg i strategin.

I och med att många städer växer uppstår en rad utmaningar speciellt utifrån ett hållbarhets perspektiv. En av utmaningarna är att bygga och utveckla miljömässigt hållbara städer och teknik-/försörjningssystem för dessa. Tillväxtverket har under flera år arbetat för de svenska miljöteknikföretagens affärsutveckling och internationalisering. Svenskt kunnande om miljöteknik är efterfrågat av många länders insatser för hållbara städer och är en tillgång i framtagandet av en strategi för en fossilfri transportsektor.

Tillväxtverket är även förvaltande myndighet av EUs strukturfonder där hållbarhetsutveckling, hållbara transporter och energieffektivisering är angelägna investeringsområden. Under förra programperioden 2007-2013, finansierades totalt 70 projekt inom ramen för specifika insatsområden för hållbar stadsutveckling. Under den nu nyligen inledda programperioden 2014-2020 så har EU-kommissionen, Sverige och de regionalt tillväxtansvariga aktörerna lagt ett starkt fokus på projekt inom ramen för tre tematiska områden:

- starkt forskning, teknisk utveckling och innovation,
- ökad konkurrenskraft hos små och medelstora företag samt
- stöd till övergång till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer

Resultat och erfarenheter från dessa insatser bör beaktas och utgöra värdefulla inspel när det gäller att utarbeta förslag på hur arbetet med en fossilfri transportsektor kan realiseras.

Transporssystemets utformning bidrar i omställningen till en fossilfri transportsektor

Den tekniska utvecklingen inom informations- och kommunikationsteknik tillsammans med elektrifieringen ser ut att helt förändra fordons- och transportsektorn. För att denna utveckling ska kunna realiseras krävs det insatser och förändringar inom många politikområden. Bland annat behöver transportpolitiken förändras. Det är centralt att transportsystemets utformning är med och bidrar i omställningen till en fossilfri transportsektor. Alla delar av fyrstegsprincipen kan bidra i ännu större grad till att transportsystemet snabbare underlättar omställningen till en fossilfri transportsektor. Tillväxtverket påtalade detta i det senaste inriktningsunderlaget inför transportinfrastrukturplaneringen för perioden 2018-2019. Där ansåg vi att förslagen som presenterades från Trafikverket hade kunnat vara tydligare för att minska transportsystemets klimatpåverkan och påskynda omställningen till en fossil fri transportsektor.

Digitaliseringen skapar nya möjligheter för transportsystemet. Genom utvecklingen av intelligenta transportsystem (ITS) kan befintlig infrastruktur användas än mer effektivt. Det finns stor potential i denna utveckling och det öppnar upp helt nya möjligheter för företag och individer att tillgodose sina behov av transporter. Strategin bör beakta möjligheterna som digitaliseringen medför.

Tydliga och långsiktiga styrmedel för att underlätta omställningen

Tillväxtverket anser att det behövs genomföras en grön omställning som är så effektiv och verksam som möjligt och som baseras på dialog, lösningsorientering och utveckling

mellan företag och staten. Tydliga styrmedel har positiva effekter på innovationer och företagande. Som jämförelse kan de lagar och styrmedel nämnas som togs fram under 1970-talet, dels för att minska oljeberoendet och dels för att minska miljöproblemen av skadliga ämnen och kemikalier. En stor del av den export vi idag har inom miljöteknik (avfall, vattenrening m.m.) kan härledas från företag som såg möjligheterna att utnyttja dessa styrmedel och lagar till sin konkurrensfördel. Företagens förmåga att ligga i framkant är viktigt för deras internationella konkurrenskraft vilket stärker Sverige som land i den globala konkurrensen med ökad specialisering.

Långsiktiga spelregler bidrar till att näringslivet har möjlighet att planera och medverka till att testa nya koncept av teknik och andra affärsmodeller så att transportsektorn kan utvecklas som baseras på andra källor än fossila bränslen. Det är då centralt att styrmedel som utarbetas av lagstiftaren och myndigheter uppfattas som ändamålsenliga och enkla att efterleva av näringslivet. Dessa bör vara bestående över längre tidsperioder eftersom omställningen till en fossilfri transportsektor tar tid att realisera. Stegen från idé till produkt eller tjänst som får genomslag på marknaden kräver tid. Det är utifrån Tillväxtverkets perspektiv uppenbart att detta enbart kan förverkligas genom ett bra samverkansklimat mellan offentlig och privatsektor.